

*Костира І.В., Петренко В.О.
м. Харків, Україна*

РОЛЬ РИТОРИКИ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Риторика для майбутніх студентів-юристів має дуже велике значення при досягненні успіху в професійній діяльності. На сьогоднішній день риторика включена в перелік навчальних дисциплін, яка розвиває і формує загальну культуру майбутнього юриста, надає мисленню студента визначеність, конкретність, чіткість, несуперечливість; вимагає від нього максимального розвитку і використання своїх можливостей. Майстерне володіння словом як універсальним інструментом думки і переконання важливо для багатьох галузей інтелектуальної діяльності, а саме у юриспруденції це стає визначальною умовою професійного успіху та обов'язковим атрибутом іміджу інтелігентного, кваліфікованого і компетентного фахівця.

Риторика виникла у Давній Греції, як мистецтво складання судових промов. Знання риторики, володіння красномовством розширює світогляд, формує методологічну культуру мислення і практичної дії майбутнього юриста, розвиває почуття впевненості в собі, психологічну стійкість, навички комунікації, вміння зрозуміти співрозмовника, знайти з ним точки дотику, розкрити сутність описуваних процесів і явищ, точно їх інтерпретувати, доступно, ясно, чітко, емоційно пояснити слухачам. Найбільш повно і всебічно роль красномовства і, звичайно, риторики проявляється в судових засіданнях. Це обумовлено багатьма факторами і насамперед метою мовлення на судді представників будь-якої зі сторін, що беруть участь в судовому засіданні: державного обвинувачення, захисту, суддів, експертів, адвокатів. Отже, мова будь-якого, хто виступає в суді, орієнтована в першу чергу на розуміння предмета мовлення усіма, хто бере участь в судовому засіданні. Вона повинна бути зрозуміла тим, до кого вона звернена, і тим, хто буде приймати рішення по конкретній справі, що розглядається. Кожне слово в судовому засіданні юриста має бути зрозуміло слухачами зовсім так, як розуміє її сам виступаючий. Більш того, мова юриста повинна ясно, чітко і однозначно відобразити подію, явище, процес з виділенням суттєвих ознак предмета мовлення. Отже, риторика — це наука про способи переконання та впливу на аудиторію з урахуванням її особливостей. Ця наука вивчає методику творення тексту, визначає його структуру, найбільш придатну для зрозумілого й аргументованого викладення думки. [1].

Можемо зазначити, що вивчення риторики дозволяє студентам розвивати у себе чистоту і точність стилю, формує правильне мислення, знання і використання рідної мови в контексті вивчення юридичних дисциплін і їх застосування на практиці. Більш того, розвиток і формування у майбутнього юриста необхідних йому для ефективної практичної роботи умінь і навичок красномовства реально можливо в процесі вивчення риторики у вищих освітніх закладах під час лекційних та практичних занять. Це один з небагатьох досліджуваних у вищій школі предметів, який дозволяє студентам формувати себе як професійного фахівця вже на стадії навчання.

Про необхідність формування навичок риторики у майбутніх юристів свідчить сучасна судова практика. Зокрема, в документах і виступах юристів спостерігаються випадки не зовсім правильного вживання слів. Вивчення риторики розкриває перед студентами — майбутніми юристами багатство рідної мови, включає в їх величезну кі-

лькість нових слів і їх смислів, які дозволяють доступно і одночасно чуттєво представити слухачам предмет мовлення. Багатство слів є необхідною умовою хорошого складу, і заняття навчального курсу риторики розвивають у студентів вміння і навички вільного користування усіма сучасними словами мови, в тому числі і спеціальними науковими, а також професійними поняттями і категоріями. Мистецтво промови в суді полягає у виконанні оратора трьох правил - це з'ясування справи, докази винності або не винності і переконання учасників процесу. Мова повинна бути чіткою, ясною, лаконічною, в цьому і полягає мистецтво ораторського красномовства. Риторика для майбутніх юристів є предметом вивчення по найбільш успішному і продуктивному виступу в різних галузях правової діяльності. Сюди входить ораторське мистецтво на судовому засіданні, під час консультації клієнтів; ділові переговори і правила складання процесуальних документів. Судова промова - це ряд промов, покликаний надавати цілеспрямоване і ефективний вплив на суд, сприяти формуванню переконань суддів і присутніх в залі суду громадян. У судових промовах докладно аналізуються фактичний матеріал, дані судової експертизи, всі доводи за і проти, показання свідків. З'ясувати, довести, переконати – ось три взаємопов'язані цілі, що визначають зміст судового красномовства [2].

Таким чином, в судовому процесі переконливість мови юриста залежить від системи комунікативних якостей його мови, найважливіші з яких точність, щирість, доречність, виразність, лаконічність при достатній тривалості, логічність і ясність мови. Вплив кожного з цих комунікативних якостей на переконливість мови носить системний характер, тобто кожне з них сприяє прояву інших комунікативних якостей і переконливості мовлення в цілому. Все це повинно формуватися при навчальній підготовці майбутніх юристів.

Література. 1. *Михалкин, Н.В.* Риторика для юристов: учеб. пособие для вузов / Н.В. Михалкин, С. С. Антошин. - М.: Юрайт, 2012. - 240 с. 2. *Введенская Л.А.,* Риторика для юристов. Учебное пособие / Введенская Л.А., Павлова Л.Г.; Отв. ред.: Жилияков И.. - 7-е изд. - Ростов-на-Дону: Феникс, 2008. - 568 с.